

En defensa de la política

Matthew Flinders

Sheffield, 5 de maig de 2010

La passada primavera, Matthew Flinders, professor de Ciència Política a la Sheffield University, va pronunciar una conferència tant necessària com útil per a tota societat democràtica. L'objectiu, llançar un elogi de la política i dels polítics en un moment en què els hi exigim tot i són blanc de les nostres ires, per la crisi econòmica mundial i per la crisi de relacions amb l'Estat. Flinders revisita i reactualitza els plantejaments de Bernard Crick per concloure que la política és més necessària que mai.

Vull trencar una llançà a favor de la política! Això semblava una idea fantàstica fa dotze mesos però, davant de 500 persones (amics, familiars i companys) i després de l'aparició d'encara més casos de parlamentaris que no declaren viatges a l'estranger i d'exministres protagonistes de tràfic d'influències, la idea de mirar de defensar els polítics i lloar la política sembla, de sobte, una idea terrible. I és, precisament, per la poca confiança de què gaudeix la política que aquest article té tanta importància. La política democràtica és important perquè assoleix moltes més coses de les que creiem pel mèrit que normalment li atribuïm. La primera persona a qui vaig parlar sobre el títol del meu article inaugural viu a l'altre extrem del planeta, a Austràlia. De seguida em va contestar el correu electrònic per dir-me que «Ja se t'ha avançat algú en aquest tema uns 50 anys: Crick... Mala sort!». M'agradaria tranquil·litzar tots aquells a qui potser també amoïni que el títol i el tema que ens ocupa no sigui tan original com jo pensava. Sóc ben conscient de l'existència del clàssic llibret de Bernard Crick (1929-2008) *En defensa de la política*,¹

i el torno a esmentar per la simple raó que ofereix uns arguments més adients per avui en dia que per l'època en què es va publicar (1962). A més, escriure entre els límits del treball de Crick, primer professor de Política a la Universitat de Sheffield, càrrec que va ocupar entre 1965 i 1971, fa possible una relació directa amb el patrimoni i la història del departament que ha estat la meva llar intel·lectual al llarg de la meua carrera professional.

Vivim una època estranya i difícil. Les enquestes d'opinió pública suggereixen que una gran part de la població se sent més desconfiada, apàtica, escèptica i desil·lusionada que mai amb la política. La «política» ha esdevingut, per un bon gra de persones i no només per uns quants, una paraula bruta que evoca nocions de sordidesa, corrupció, avarícia i ineficiència. El dia abans de les eleccions generals és impossible negar que el New Labour ha fracassat en l'objectiu de reconstruir la confiança de la població en la política:

- El 95% de la població no confia en els polítics.
- El 75% creu que la política s'ensorra a la Gran Bretanya i que necessita

* Aquesta és una versió lleugerament revisada de la classe inaugural que l'autor va impartir a la Sheffield University el 5 de maig de 2010, un dia abans de les eleccions generals del Regne Unit.

L'article original va ser publicat amb el títol «In Defence of Politics» a *The Political Quarterly*, juliol-setembre 2010, vol. 81, núm. 3, p.309-325. © Matthew Flinders 2010 © The Political Quarterly Publishing Co. Ltd. 2010. Reproduït amb el permís de Blackwell Publishing Ltd.

Traducció de Mireia Bartolomé-Sanz.

¹ En castellà a: CRICK, *En defensa de la política*.

» La política ha esdevingut per a un bon grapat de persones una paraula bruta que evoca nocions de sordidesa, corrupció, avarícia i ineficiència

- una reforma considerable i urgent.
- Més del 75% de la població creu que la majoria dels parlamentaris guanyen importants quantitats de diners amb l'ús indegut dels fons públics.
- El 65% de la població creu que els parlamentaris posen els seus propis interessos davant dels del partit, dels constituents o del país.²

Permeteu-me alçar la veu i parlar en defensa de la política; permeteu-me donar la cara, refutar el sentiment antipolític actual i dir ben clarament que la gran majoria de polítics pateixen un excés de feina i reben un sou inferior al que mereixen, que els funcionaris acostumen a fer una feina fantàstica, malgrat les enormes pressions que suporten, i que, més àmpliament, la política ofereix molt més del que la majoria de gent reconeix o comprèn. La política pot afectar i modelar i, de fet, afecta i modela la vida de les persones; salva vides. Crea un sentiment de tasca col·lectiva, suport social i un sentit d'humilitat. No hem de permetre que el nostre sistema polític esdevingui sinònim de fracàs perquè l'apatia i la desconfiança de la població posa un enorme pes sobre aquells que actuen en nom de la

societat, per tal de mirar de resoldre les conseqüències del seguit de crisis (social, econòmica, mediambiental...) que la política pateix cada cop amb més freqüència.

Permeteu-me ser encara més agoserrat. Si al Regne Unit féssim una anàlisi dels costos i els beneficis del sistema de despeses dels parlamentaris que va destapar el *Telegraph* el 2009, probablement obtindríem un balanç de situació negatiu. El sensacional enfocament de degoteig per cobrir aquest cas va ser l'equivalent polític del nàpalm o d'un bombardeig per saturació, i sembla que ha deixat tots els polítics com a components dèbils i pansits d'un panorama polític força desanimat. Als EUA les grans expectatives que van impulsar Obama al càrrec de president i les promeses de canvi i nous començaments són ara una gran preocupació no només per al president com a persona, sinó també per al sistema polític en un sentit més ampli. Com a tal, és important adonar-se que l'objectiu del meu article —la defensa de la política— té sentit molt més enllà de les fronteres britàniques.

No dic que la política democràtica, tal com la coneixem, sigui perfecta. Sovint els polítics prometen massa i ofereixen massa poc, i alguns polítics han fet un mal ús del seu càrrec per enriquir-se. Però no permetré que el comportament

d'uns quants destrueixi els assoliments de la majoria (la majoria de polítics i funcionaris són justos; només uns pocs són justament terribles). Fariem molt millor si respectéssim els polítics, tot i ser imperfectes. Efectivament, hem d'examinar molt detalladament les raons d'aquells que ho farien millor o d'aquells que aparentment es girarien d'esquena totalment a la política. Així mateix, hem de reptar tots aquells que es queixen dels polítics però que després exigeixen més i més a les institucions de l'Estat. La política pot marcar i, de fet, marca una diferència positiva en la vida de les persones. I ofereix molt més del que es pensen els «ciutadans més crítics» dels EUA, del Regne Unit i d'altres «democràcies desencantades». La política pot marcar i, de fet, marca una diferència positiva en la vida de les persones.³

Els valents (o beneïts) que gosen esperar l'opinió pública sovint es troben sols en la seva tasca, però en el meu article de defensa de la política seguiré una línia argumental que ja han seguit en els darrers anys, de maneres lleugerament diferents i des de perspectives diverses, alguns amics i companys meus (com ara Andrew Gamble, Gerry Stoker, Tony Wright i, més recentment, Peter Riddell). Però m'agradaria ampliar i aprofundir en el panorama;

² Ipsos/MORI, *Blair's Britain: The Political Legacy*. Ipsos/MORI, *Audit of Political Engagement*.

³ NORRIS, *Critical Citizens*.

L'apatia, la ira i la frustració de la població pel funcionament de la política democràtica semblen haver arribat molt més enllà del que és sa

vull treure una mica més el nas i suggerir que la població ha esdevingut políticament decadent pel que fa al que espera de la política, del comportament dels polítics i de les seves pròpies responsabilitats dins de la societat.⁴ Vull dir que la gent «odia la política» perquè simplement no l'entén; i, generalment, els mitjans no ajuden a comprendre-la (o professors universitaris de política en aquest sentit). També hi pot haver un factor demogràfic en joc: es podria dir que aquest clima actual està arrelat en una generació acomodada i curta de mires i, per això, ha oblidat les alternatives de la política democràtica. Les persones que recorden les dues guerres mundials, que van ennegrir la primera meitat del segle XX, possiblement compreguin millor i de manera més personal per què la política és important i per què de vegades cal alçar-se per defensar-la. L'experiència de viure aquella època o de perdre els éssers estimats va forjar un gran sentiment col·lectiu en la política democràtica i en la capacitat de l'Estat. I també va ensenyar a moltes persones que mai no s'ha de donar res per fet. El que m'amoïna és que, malgrat el dolor i el patiment que van causar les dues guerres mundials, sembla que ha-

guem oblidat aquesta informació bàsica i que al seu lloc haguem creat una espècie de «paradeta política» en què els polítics tenen molts pocs incentius per dir la veritat i on massa gent dóna per feta la política i tot allò que ofereix.

La política és convenient perquè generalment garanteix l'estabilitat i l'ordre, i evita l'anarquia o els governs arbitraris. A tots aquells que diuen que la política democràtica s'ensorra els aniria molt bé llegir *Blood River*, de Tim Butcher, una ressenya del seu viatge recent per Àfrica i la violència salvatge, la manipulació, la pobresa i l'extorsió que hi va trobar. La meua participació a projectes de recerca internacionals i, més recentment, el meu treball per al Ministeri britànic de Relacions Exteriors i de la Commonwealth al sud-est asiàtic han destacat el fet que, d'acord amb els estàndards internacionals, els polítics i els funcionaris del Regne Unit es troben entre els més honestos del món. No vull dir que l'escàndol de les despeses dels parlamentaris i altres polèmiques recents relacionades amb els viatges a l'estranger i el comportament d'exministres sigui irrellevant, però és important posar les coses en perspectiva.

No obstant això, com a part d'aquesta batalla contra el clima antipolític, els polítics necessiten redescobrir urgentment el valor i la capacitat morals per parlar amb l'autoritat i el pes dels seus

predecessors. Al nucli d'aquesta descoberta s'ha d'acceptar que «la primera tasca del govern és governar», com va dir Churchill, «que de vegades pot exigir la tolerància deliberada de la impopularitat». I malgrat aquesta paradoxa, el que vull col·locar al centre d'aquest article és el que podríem dir-ne «la paradoxa del govern»: la necessitat que tenen els polítics de guanyar i conservar el suport popular davant de la necessitat més bàsica que de vegades tenen de negar i rebutjar les demandes de la població o prendre decisions impopulars. Es podria dir que aquesta paradoxa del govern no és tan extrema com podríem pensar: la gent no és beneïta. La gent comprèn que, després de la crisi financera internacional, la situació econòmica no és positiva i que s'hauran d'aplicar importants retallades al sector públic arreu del món, de la mateixa manera que és conscient que respondre al canvi climàtic requereix fer canvis significatius en l'estil de vida. I, tot i així, la població també pot ser egoïsta fins al límit. El que m'amoïna és que la negativitat actual, les expectatives que tenim i el gran buit que ha sorgit entre els governants i els governats ens ha fet perdre el sentit del que podria ser.

De la mateixa manera que l'obra original *En defensa de la política* de Crick es va escriure «en un sospir profund en un moment concret», amb aquest

⁴ GAMBLE, *Politics and Fate*; STOKER, *Why Politics Matters*; WRIGHT, «Doing Politics Differently»; i RIDELL, «In Defence of Politicians—In Spite of Themselves».

» El clima actual està arrelat en una generació acomodada i curta de mires, i per això ha oblidat les alternatives de la política democràtica

Taula 01

Bernard Crick <i>En defensa de la política</i> 1962	Matthew Flinders <i>En defensa de la política</i> 2010
1 La naturalesa de les normes polítiques en el segle XX	1 La naturalesa de les normes polítiques en el segle XXI
2 Una defensa de la política contra la ideologia	Una defensa de la política contra ella mateixa
3 Una defensa de la política contra la democràcia	Una defensa de la política contra el mercat
4 Una defensa de la política contra el nacionalisme	Una defensa de la política contra la despolitització
5 Una defensa de la política contra la tecnologia	Una defensa de la política contra els mitjans
6 Una defensa de la política contra els seus amics	Una defensa de la política contra les crisis
7 Lloança de la política	Lloança de la política

article va passar el mateix. El vaig idear i escriure, en gran part, durant un trajecte de deu hores i mitja amb tren d'Exeter a Sheffield, el 18 de desembre de 2009. Des de llavors, he mirat d'afinar i desenvolupar els meus arguments, però la meua ambició no ha estat fer una seqüela del text clàssic de Crick, sinó escriure un text complementari que projecti i amplii el seu argument adaptat al segle XXI. I és que la simple cerca d'aquell autor de restaurar la confiança en la política i de fer remou-

re les entranyes del clima antipolític és més important avui en dia que fa gairebé 50 anys. Tanmateix, si la imitació és la millor manera de lloar, estic content d'admetre que he mirat d'imitar el llibre fonamental de Crick pel que fa a l'estructura i a l'estil. Les segones parts, com certificarien els cinèfils, no acostumen a ser tan bones com l'original i, en aquest sentit, anticipo que moltes persones em criticaran per fer-ho directament a partir del treball de Crick —fins i tot sento com afilen els llapis—,

i no parlem ja de gosar alabar la política i defensar els polítics! Però és precisament això el que intento fer quan adapto l'estructura de *En defensa de la política* de Crick, tal com mostra la taula 1, per tal d'estructurar aquest article.

L'objectiu d'aquest article no és discutir cadascun dels temes en un article independent. La meua intenció tan sols és fer una pinzellada dels meus arguments i centrar-me en la naturalesa variant de les normes polítiques i del que anomeno «la política d'expectatives de la població», que actua d'enllaç per unir cadascuna d'aquestes seccions. Per tant, començaré per presentar la naturalesa de les normes polítiques en el segle XXI.

La naturalesa de les normes polítiques en el segle XXI

Començaré per explorar de quina manera la naturalesa de les normes polítiques i els reptes de govern han canviat des de la meitat del segle XX. Amb això vull destacar breument deu aspectes. El primer canvi i el més elemental en la naturalesa de les normes polítiques té a veure amb els nivells de *confiança de la població* (1) en la política. El compromís de la gent amb el concepte de «democràcia» continua sent alt, mentre que la fe en el funcionament quotidià

La gran majoria de polítics pateixen un excés de feina i reben un sou inferior al que mereixen. La política ofereix molt més del que la majoria de gent reconeix o comprèn

de la política ha baixat. No ens equivoquem si diem que els polítics mai han gaudit de popularitat i que sempre s'han qüestionat els seus motius, i fins a cert punt una població suspicax i cautelosa és una població sana i connectada. La paradoxa de la situació que vivim actualment és que, malgrat que la democràcia ha sorgit a grans parts del món a dècades recents (Europa de l'Est, sud d'Europa i grans parts d'Amèrica del Sud), l'apatia, la ira i la frustració de la població pel funcionament de la política democràtica semblen haver arribat molt més enllà del que és sa.

Com veurem després, aquesta negativitat ha creat un clima o context antipolític (2) que sembla haver minat la integritat moral dels polítics. Les funcions, les responsabilitats i les decisions es deriven cada cop més dels polítics electes a tot un seguit de científics, tecnòcrates, jutges o eticistes amb la idea que la professionalització o la «despolilització» en la presa de decisions farà possible obtenir decisions «millors». Però aquesta disminució o empetitiment de la política implica una certa inquietud de sortir d'una situació dolenta per entrar en una de pitjor per a aquells que volen revitalitzar la política democràtica. Entre d'altres canvis que han afectat la naturalesa de la política per avançar més ràpidament en les dècades recents trobem: el desenvolupament de *noves for-*

mes de tecnologia de la informació i de la comunicació (3) com ara Internet, Twitter, blocs...; patrons canviants de polítiques de propietat, distribució i edició en l'àmbit dels *mitjans* (4); *avenços científics* (5) relacionats, entre altres coses, amb tecnologia de cèl·lules mare, embriologia humana, clonació i xenotrasplantaments que impliquen noves oportunitats, decisions i demandes regulatòries a l'agenda política; alhora, la topografia de la política, el *paisatge institucional* (6) a través del qual les funcions polítiques s'han tornat cada cop més complexes i interdependents, en una època en què els reptes als quals fan front els polítics i els responsables de la presa de decisions són més greus i urgents que mai. En un sentit més ampli, els estàndards de conducta i comportament ara estan més exposats a la llum pública i a l'escrutini dels mitjans a causa de l'*èmfasi en la transparència* (7) i, també, a través del creixement d'una indústria regulatòria de processos de queixes, personatges poc fiables i organismes de control polític. Alhora, les *expectatives de la població* (8) pel que fa a la política en relació amb el comportament dels polítics i els estàndards de servei que presta l'Estat augmenten en un període en què, no només els recursos per satisfer aquestes demandes (suport públic, capacitat financera...) semblen escassos, sinó que també els reptes que encaren els polí-

tics són ara més complicats i espinosos (assumptes de seguretat, esgotament dels recursos, escalfament del planeta...).

Quan poso èmfasi en el canvi cap a la transparència, la creació de nombrosos organismes d'investigació i l'augment de les expectatives de la població no intento defensar els polítics o funcionaris que fan un ús incorrecte del poder que tenen, que menteixen o que emprenen pràctiques corruptes —o moralment discutibles—, sinó que miro de posar les coses en perspectiva. Atacar la «política» en general, i els «polítics» en particular, està esdevenint un sagnant esport nacional a molts països. Molt pocs polítics o funcionaris públics utilitzen incorrectament el poder que tenen, menteixen o emprenen pràctiques corruptes, almenys no als països que semblen haver perdut la fe en la política, però si els tractem com si ho fessin correm el risc de destruir «una gran activitat humana civilitzada», com Crick defensa, «allò que hem de valorar gairebé com una perla impagable a la història de la raça humana». ⁵ Aquesta definició em porta a un altre canvi especialment significatiu en la naturalesa de la política: *el paper i la influència de la ideologia* (9). Dit d'una manera ben simple: fa 50 anys els polítics també

⁵ CRICK. *In Defence of Politics*, p.1.

No permetré que el comportament d'uns pocs destrueixi els assoliments de la majoria. La majoria de polítics i funcionaris són justos; només uns pocs són justament terribles

podrien haver patit una manca de recursos, però almenys es podria dir que tenien uns fonaments ideològics més clars i estables. La política d'esquerres i de dretes oferia una mena de brúixola o ancoratge moral a través del qual els polítics podien racionalitzar les seves respostes davant dels reptes socials o oferir un discurs de govern relativament coherent.

En cap cas estic defensant, com fan alguns, que estem en una fase històrica «postideològica», sinó que suggereixo que sembla que els polítics hagin perdut les seves xarxes de seguretat política, amb la qual cosa em refereixo al recurs d'una posició ideològica coherent i força clara, sigui liberalisme, socialisme o qualsevol altra variant que aporti sentit de direcció. Potser vaig errat. Es podria dir que els fonaments ideològics de la política dominant no han disminuït, sinó que de fet s'han «estret», alhora que els partits polítics s'han agrupat cada cop més al voltant d'una acceptació força restringida d'una economia de mercat en què el paper legítim i adequat de l'Estat davant del mercat en general no ha estat impugnat, almenys fins a l'arribada de la crisi econòmica internacional de l'any passat. En darre- ra instància, semblaria que el camp de batalla ideològic s'ha reduït tant que els polítics i els mitjans s'han vist obligats a construir encara més límits artificials.

Finalment, un dels canvis menys percebuts que ha patit la naturalesa de la política des que es va publicar *En defensa de la política* de Crick està relacionat amb *la professió acadèmica* (10) mateixa. Correm, i vull dir nosaltres, el risc de despolititzar-nos. Com a disciplina, l'estudi de la política ha estat desinfectat d'alguna manera per la direcció de gestió de la política de l'educació superior. La pressió que condiona la supervivència a les publicacions en un entorn cada cop més basat en els contractes per obtenir recerca basada en evidències i demostrar l'impacte, alhora que també es fa docència amb grans nombres d'estudiants cada vegada més exigents, afortunadament, sembla haver minat el vigor moral de l'ensenyament i haver disminuït la professió. Espero tornar a aquest tema en algun moment i penso que n'hi ha prou de destacar en aquest punt que, per a mi, un dels avantatges de ser professor és un nivell superior de seguretat personal i professional que aporta la confiança per aixecar-se, fer un pas en- rere i veure el camp d'estudi en conjunt. Així, avui m'agradaria sondejar el terreny i fer afirmacions força agosarades per qüestionar estereotips establerts. Vull parlar a favor d'un canvi paradigmàtic en la manera com veiem i comprenem la política, perquè hi ha una necessitat urgent de ser una mica valents —arriscar-se a provocar un malentès inevitable i

crítiques deliberades— per defensar la política d'aquells que miren de reduir i minar el regne polític i contra aquells que són políticament pessimistes; pessimistes perquè ja no saben apreciar els grans avantatges que ofereix ser membre d'una comunitat democràtica; pessimistes perquè es queixen des de lluny, però alhora es neguen a fer un pas endavant i contribuir-hi positivament. Permeteu-me dir simplement que la política democràtica és més important del que la gent comprèn i reconeix. La política és més important que mai, perquè en conjunt ofereix respostes.

Aquest article, com ja us deveu haver adonat, intenta recuperar la confiança en les virtuts de l'activitat política i, d'aquesta manera, contribuir a reconnectar els governants amb els governats. No és un tractat sistemàtic o basat en evidències, sinó un intent de respondre el desencantament polític contemporani per mitjà, al seu torn, de la defensa de la política contra ella mateixa, contra el mercat, contra la despolitització, contra els mitjans i, finalment (però no per això menys important), contra les crisis. D'aquesta manera, intenta retornar a l'argument de Crick dins dels límits dels debats i els temes contemporanis, alhora que roman fidel a la força i l'estil intel·lectual de *En defensa de la política* i forja una línia característica d'arguments sobre els límits de la política i la necessitat

de reflectir el sorgiment d'una diferència d'expectatives entre el que prometen els polítics, el que espera la població i el que pot oferir l'Estat d'una manera realista. Aquest és un article que abasta molts aspectes i, com quan pintes en una tela ben grossa, requerirà l'ús d'un pinzell força ample, pel que fa a anàlisis i proves empíriques. Tanmateix, espero que fent èmfasi en algunes de les fites assolides per la política, i gosant nedar a contracorrent de l'opinió pública, podré provocar una reflexió sobre si les institucions polítiques, els processos polítics i els polítics mateixos realment mereixen ser el centre d'un escarn i una burla pública extrema. Després d'haver examinat la naturalesa dels governs del segle XXI, permeteu-me que construeixi el meu discurs al voltant d'aquests reptes, ofereixi la meua primera defensa i el que a primera vista pot semblar un estrany punt de partida: una defensa de la política contra ella mateixa.

Una defensa de la política contra ella mateixa

N'hi ha que diuen que el segle XX va ser el segle democràtic per excel·lència, ja que molts règims prèviament autoritaris d'arreu del món es van transformar en diverses manifestacions d'allò que normalment s'acceptaria com a «democrà-

cia liberal». Efectivament, l'entusiasme que s'amagava darrere d'un sentiment de triomf democràtic era tal que alguns, fins i tot, parlaven de «la fi de la història». N'hi ha que defensen que la democràcia és l'única forma real de fer política, una forma d'organització i comportament de la societat que és innatament superior a altres formes de règim polític. El senzill argument que estic expressant en aquest sentit és que la manca de qualsevol àmplia comprensió per part de la població dels simples objectius (i costos) de la democràcia en la política moderna contindrà inevitablement les llavors de la seva pròpia ruïna, perquè a les arrels de la política democràtica rau una preferència pel benestar col·lectiu enfront el desig individual. Si l'alerta és, com Crick va afirmar originalment, aquesta democràcia, entesa independentment i sense cap comprensió real i sincera del seu èmfasi principal, representa poc més que la destrucció de la política. Sense aquesta acceptació social de la necessitat de limitació, pot sorgir una «diferència d'expectatives» entre les promeses de la política i el que ofereix que provoqui contínuament el cinisme, la desconfiança i l'apatia de la població.

Com seria llavors una comprensió real i sincera de la política i com podria contribuir aquesta a eliminar l'abisme que sembla haver sorgit entre els governants i els governats? Segons el

meu parer, i el dels altres valents que han gosat intentar defensar la política, es construiria una comprensió més precisa i senzilla de la política basada en tres pilars.

En primer lloc, qualsevol valoració de la política democràtica ha de rebutjar les nocions idealitzades de «la república» o «el poble» i rebutjar la visió naïf que qualsevol persona pot identificar i protegir «l'interès comú», quan la realitat és que les societats estan formades cada cop més per una mescla heterogènia de grups socials amb exigències absolutament diferents. Per tant, el paper del polític és ingrat i desagradable, perquè sovint es veuen obligats a robar aquesta persona per pagar aquella altra, i han de decidir quines circumscripcions electorals en concret representaran, protegiran o atacaran en un moment determinat. En aquest sentit, per tant, «el problema real que planteja la política», segons Stoker, «fins i tot a les democràcies, és que està inevitablement destinada a decebre perquè és el complicat procés de prendre decisions col·lectives d'interessos i opinions múltiples i competitives».⁶

Aquesta és, però, la bellesa —no el fracàs— de la política. En segon lloc, la política democràtica gaudeix de l'existència de diferències i de la correcta

⁶ STOKER, *Why Politics Matters*, p.1.

» La gent «odia la política» perquè simplement no l'entén; i, generalment, els mitjans no ajuden a comprendre-la

assimilació de diferents grups socials i exigències en competició sense haver de recórrer a mètodes de control autoritaris. Per tant, el que dota la política de bellesa com a forma d'organització social és que no només es preocupa pel compliment de les exigències de la societat, sinó que porta el rebuig d'exigències específiques, possiblement basades en el límit de recursos, la impracticabilitat, la justícia, el desig de protegir els interessos dels grups menys afavorits o, fins i tot, de protegir l'oportunitat de viure de generacions futures del comportament perjudicial de les actuals. Per a Crick, «la política sovint es conforma amb menys del que volem, perquè amb freqüència volem viure sense violència o sense por perpètua de la violència d'altres persones que volen altres coses».⁷ El fet que la política sovint ofereix compromisos desagradables, que es prenen decisions que no són òptimes i que els processos burocràtics semblen lents i pesats, i que la política decep inevitablement algunes parts de la població és simplement el preu que paguem per mirar de governar per mitjà del consens.

Finalment, avaluar la política d'acord amb les realitats del fet de governar en lloc d'un sistema de govern idealitzat subratlla el simple fet que els polítics han de poder prendre decisions. La ca-

pacitat de govern és, per tant, un requisit de qualsevol sistema polític. El que vull dir és que no podem lligar el polític de mans i peus i posar més i més límits a la seva capacitat de govern, o sotmetre cada decisió que prenen a una anàlisi forense i, després, atacar-los per fracassar a l'hora de governar amb convicció o emprendre una acció decisiva.

Aquests tres pilars convergeixen al voltant de l'aspecte de les expectatives de la població i és precisament aquest tema que vull col·locar al centre del meu article. Vull dir que un nombre de factors es poden haver combinat per augmentar les expectatives que la població té de la política fins a un punt contra el qual sempre fracassarà. A més, es podria dir que l'estructura d'incentius i sancions associada a les formes convencionals de compromís democràtic encoratgen els polítics a prometre estàndards de comportament, nivells de serveis públics i relacions institucionals que no són realistes ni assolibles; però, amb les expectatives de la població tan altes, la posterior actuació d'aquests polítics debilita la confiança del poble i, per tant, provoca desencantament i apatia. Conseqüentment, aquesta atenció a la creació, la gestió i les patologies potencials de les expectatives de la població implica una manera de comprendre i distingir un impulsor central de la tendència

cap al desencantament polític. Crick va destacar de manera implícita el que jo anomenaria «diferència d'expectatives» quan va detectar una tendència en virtut de la qual els polítics «conduïen a una falsa expectativa». Poden fer que la gent esperi massa, i el desencís d'ideals no reals és un risc ocupacional de la política lliure».⁸ Si «salvar la política d'ella mateixa» està lligat a la gestió de les expectatives de la població, llavors cal reflexionar sobre les evidències i conseqüències d'aquest argument abans de tenir en compte la seva relació amb altres parts d'aquest article.

La noció d'una «diferència d'expectatives» no és purament acadèmica. Aquest terme el va encunyar David Miliband quan ocupava el càrrec de director de la Unitat de Polítiques del Primer Ministre (1997-2001) i fa referència a la diferència que hi ha entre les promeses dels polítics i les expectatives que té la població pel que fa al que la política i l'Estat podrien i haurien d'oferir, d'una banda, i el que la política i l'Estat podrien oferir de manera realista en funció dels recursos de què disposa, de l'altra. L'aspecte important de l'enfocament que fa Miliband d'aquest dilema radicava en la seva acceptació del fet que, tot i que l'agenda de modernització del servei públic del govern en pogués mi-

7 CRICK, *In Defence of Politics*, p.73.

8 CRICK, *In Defence of Politics*, p.70.

llorar lleugerament l'actuació, mai no eliminaria la diferència. Segons Miliband, el paper més important dels ministres no era tirar endavant reformes, sinó suprimir (o almenys no augmentar) les expectatives de la població. L'atenció que rep aquesta «diferència d'expectatives» suggereix que els polítics tenen tres opcions principals: opció 1, augmentar l'oferta (pujar el nivell inferior); opció 2, reduir la demanda (baixar el nivell superior); i opció 3, una combinació de les opcions 1 i 2 (reduir la diferència entre la part superior i l'inferior).

En aquest context, la posició força complicada dels polítics s'entén una mica més bé; augmentar l'oferta, pel que fa a recursos financers, no és una opció després de la crisi econòmica internacional, i reduir la demanda és molt fàcil de dir (però no de fer) en el context de competició electoral. Dur el tema de les expectatives de la població una mica més enllà ens permet de plantejar-lo com a forma de connexió i, com a tal, es pot dividir en almenys dues formes diferents: hi ha expectatives de la població sobre el comportament polític i expectatives de la població sobre el comportament públic. Es podria dir que la necessitat d'assegurar i mantenir el suport públic fa difícil que els polítics imposin les seves opinions sobre les responsabilitats de la població en relació amb els serveis públics. Efectivament, els polítics

i els funcionaris que s'han posicionat a favor de posar més èmfasi en els deures i les responsabilitats dels membres de la població per a la societat en conjunt —com ara mostrar evidències d'adoptar un estil de vida més saludable abans d'un tractament mèdic; assegurar que els nens dormen bé a les nits i gaudeixen d'un bon esmorzar al matí abans d'anar a l'escola; o introduir incentius per reciclar— s'arrisquen a empenyar aquells dels quals depenen els seus vots. Reduir —o almenys recalibrar— les expectatives de la població o bé promocionar un canvi de comportament significatiu és, per tant, més difícil del que la majoria de la gent pensa. Així, la principal estratègia de l'art de governar que s'utilitza en molts països en un intent de «reduir la diferència» s'ha centrat els darrers anys a augmentar l'oferta a través de l'absorció de principis de mercat en l'esfera pública i política, un punt que em porta a la tercera part del meu article i a la defensa de la política contra el mercat.

Una defensa de la política contra el mercat

La política no s'interpretaria com un fracàs amb tanta freqüència i la gent no la detestaria tant si es jutgés d'acord amb un seguit d'expectatives més realistes. Aquest és essencialment l'argu-

ment que miro de defensar, i en aquest apartat vull posar sobre la taula que la incursió de valors, relacions i institucions basats en el mercat dins de l'esfera pública ha tingut un paper en els danys causats a la confiança de la població en la política perquè no han pogut reconèixer l'essència bàsica de la política democràtica, en general, i perquè promocionen expectatives poc realistes sobre el que l'Estat pot i ha d'oferir, en particular.

A les conferències de Reith de 2009, el professor Michael Sandel va defensar l'argument que els polítics i altres actors socials influents havien acceptat i perpetuat equivocadament una creença per la qual les institucions del sector públic s'havien d'estructurar i gestionar per emular un mercat competitiu que funcionés bé. Jo també he defensat que no s'hauria de modelar automàticament d'acord amb el sector privat, però criticar la captura gradual de l'esfera pública per part del mercat no és gaire original. Graham Allison va escriure el seu gran article fa més d'un quart de segle sobre les diferències innates entre el sector públic i el sector privat pel que fa a valors, assumpcions i ambicions.⁹ Més recentment, David

9 ALLISON, «Public and private management: are they fundamentally alike in all unimportant respects?»

» La necessitat que tenen els polítics de guanyar suport popular davant de la necessitat de prendre decisions impopulars és la paradoxa del govern

Marquand —el tutor del meu doctorat abans que marxés a Oxford— ha desenvolupat aquests temes al seu llibre *The Decline of the Public*.

Tanmateix, en el context de la crisi financera internacional, aquests debats sobre la relació entre els modes públic i privat de governar han adquirit més importància. Les assumpcions que abans eren segures s'han sotmès a proves d'estrès, no davant de destrucció, sinó d'una manera que planteja preguntes sobre febleses i errors duradors. *L'espectre en el banquet*, per utilitzar el títol del llibre d'Andrew Gamble sobre el tema, sempre ha estat el risc de crisi, però vull remenar una mica les coses i dir que aquells que gosen defensar la política mai no haurien de desaprofitar una bona crisi.¹⁰ La crisi financera internacional ha creat un escenari de debat polític en què les idees relacionades amb els avantatges i inconvenients respectius dels modes públic i privat de govern i de presa de decisions es poden revisar.

Ja he representat el meu paper en altres llocs en aquests debats i no vull tornar a parlar del meu treball de la manera en què els conceptes dominants del «bon govern» sovint han amagat la imposició de nocions altament normatives basades en el mercat (la lògica de la contestabilitat, la lògica del mercat,

l'existència de «lògica escindida»..) en el sector públic. El que vull destacar en aquest sentit és que el que podríem definir com la «lògica de l'Estat», la «lògica de la política» o la «lògica de la provisió col·lectiva» ofereix molt més del que s'ha reconegut normalment. El meu argument és que la política «posterior a les crisis» pot oferir un espai creatiu on anar més enllà dels debats prosaics i perennes de sempre (l'Estat gran vs. l'Estat petit) i, al seu lloc, facilitar un debat més sofisticat sobre «l'Estat més intel·ligent», els límits del qual romanen borrosos. El concepte de «l'Estat més intel·ligent» és un tema que estic estudiant actualment amb companys de l'Institute for Government i de l'Institute for Public Policy Research i, per tant, encara no tinc respostes sobre aquest assumpte.

No obstant això, el que puc fer és parlar d'algunes maneres en què qualsevol intent de construir un «Estat més intel·ligent» ha de reconèixer que la comercialització i la mercantilització de l'Estat va tenir un paper clau en l'afebliment de la confiança de la població en la política. Va emfatitzar l'individualisme, l'elecció personal i els beneficis materials, alhora que no feia massa per promoure o salvaguardar les facetes d'esforços col·lectius (l'esperit del sector públic, la ciutadania, la memòria institucional...), la construcció de les

quals va requerir 50 anys. Té més relació amb l'argument d'aquest article la manera que la cultura de la gestió pública ha cultivat i continua cultivant «ciutadans-consumidors», als quals s'encoratja per esperar el nivells de servei que normalment esperarien del sector privat, i per tant, s'inflen les expectatives de la població molt més enllà del que l'Estat o la política mai havia pretès, esperat o pogut oferir.

Aquest és l'equivalent polític de l'autodestrucció.

La política democràtica i el paper de l'Estat està construït i roman dret gràcies al racionament externalitzat en què determinades decisions sobre l'assignació de recursos —i el pagament corresponent— les imposa i executa l'Estat. Aquest sistema de racionament externalitzat de vegades pot semblar massa centralitzat, controlador i fins i tot injust, però s'ha establert i mantingut d'acord amb (1) una lògica coherent basada en la necessitat de protegir determinats recursos compartits; (2) la necessitat d'evitar conseqüències socials inferiors, protegir les llibertats individuals i evitar els polissons; i, per últim, però no per això menys important, (3) la visió que alguns recursos són massa importants per deixar-los a l'atzar del mercat. Així, formar part d'una comunitat política democràtica implica l'acceptació que algunes persones s'en-

10 GAMBLE, *The Spectre at the Feast*.

Els polítics han de fer front a unes expectatives enormes de la població amb uns recursos escassos i en un context on els reptes són ara més complicats i espinosos

duran més del que han aportat i que no tothom rebrà el nivell de servei que li agradaria. La concepció dels ciutadans com a consumidors té el risc més aviat d'explotar que no pas de remodelar les expectatives de la població perquè, tal com exposa Gerry Stoker, «el discurs i la pràctica de la presa de decisions col·lectiva ocupa un seient incòmode al costat del discurs i la pràctica de l'elecció individual, l'expressió personal i la satisfacció de necessitats i desitjos basada en el mercat. Per tant, sembla que la propensió a decebre és un tret inherent de l'art de governar fins i tot en les societats democràtiques».¹¹

Però la comercialització de l'esfera pública ha fet molt més que això: ha erosionat un sentit de solidaritat i creença humana en la utilitat de l'acció col·lectiva i, d'aquesta manera, ha servit per reduir els mèrits del compromís democràtic. Es podria dir que l'arquitectura de la política democràtica ha sobreemfatitzat els drets individuals i per això ha creat un públic menys deferent i més consumista que es considera més client que no pas ciutadà. Aquest fet es reflecteix en aquelles persones que reafirmen els seus drets d'una manera egoïsta sense tenir en compte els drets dels altres. Un argument més ferm i agosarat, i que estic segur que Bernard

Crick hauria emès, és que el sector públic és una expressió civilitzada i humana del sentiment col·lectiu, dels reptes compartits i d'un destí comú que no s'hauria de veure automàticament com a inferior al mercat. No només qui guanyi les eleccions generals haurà de reconèixer aquest fet si han de construir un «Estat més intel·ligent», sinó que també hauran d'acceptar que el paper dels polítics electes implica prendre decisions difícils i sovint ingrates, tema que em porta a fer una defensa de la política contra la despolitització.

Una defensa de la política contra la despolitització

El clima polític arriba fins a tal punt que actualment molts experts, fins i tot els polítics, defensen la reducció del paper dels representants electes i aposten més fermament per les habilitats i els coneixements del que anomenaria l'«elit il·lustrada». Si els polítics dels partits es mouen pel propi interès, són irracionals, corruptes i manquen d'habilitats especialitzades (i així continua l'argument), per què no hauríem de transferir els poders de presa de decisions a científics, enginyers, tecnòcrates, eticistes i jutges (no vinculats a partits)? Aquesta preferència per la delegació política ha estat promocionada

per grups de pressió, grups de pensament, el Banc Mundial i les Nacions Unides com a mètode, no només per augmentar l'eficiència i la receptivitat de l'Estat, sinó també, paradoxalment, com a mètode de reconstrucció de la confiança de la població en la política. Per tant, la despolitització, és a dir, la transferència de responsabilitat dels polítics electes pel que fa a àrees principals de política pública, ha sorgit com un element central de la política i el govern moderns arreu del món.

Jacques Rancière podria haver-la encertat quan va dir que «la despolitització és la tasca més antiga de la política»,¹² però el meu objectiu és plantejar com ho farem per revitalitzar la política si els mateixos polítics cada cop més neguen la seva pròpia capacitat de marcar la diferència. Que potser un assumpte esdevé menys polític pel que fa a l'impacte social i econòmic si les decisions es prenen més enllà de l'àmbit dels nostres polítics electes? No. És possible que l'escenari canviï, però la política és la mateixa. La despolitització és una tendència perillosa; l'empetitiment i el buidament gradual de l'esfera política a favor de l'esfera emergent d'organismes, consells i comissions és una amenaça per a la política democràtica, no n'és la salva-

11 STOKER, «Politics in mass democracies», p.181.

12 RANCIÈRE, *On the Shores of Politics*, p.19.

La política d'esquerres i de dretes oferia un ancoratge moral a través del qual es racionalitzaven les respostes als reptes socials i s'oferia un discurs de govern coherent

ció. Colin Hay, un home alegre que em fa sentir molt orgullós de tenir-lo com a amic i company, ha examinat en el seu llibre guardonat *Why We Hate Politics*¹³ la relació entre la despolitització i les actituds públiques del polítics. En aquest punt del meu article m'agradaria relacionar breument la despolitització amb dos aspectes importants: de nou les expectatives de la població i el tema del lideratge polític.

Per als polítics, l'oportunitat de transferir les decisions o àrees difícils de política és una manera de tractar la pressió que exerceixen les expectatives de la població. Tal com Tony Wright va afirmar al seu article de 2009 a *Political Quarterly*, la política és «una activitat desagradable d'acomodar interessos en conflicte, triar entre opcions enfrontades, negociar concessions impopulars i assumir responsabilitats de decisions que sovint poden representar l'opció menys dolenta». Si la població, els grups de pressió, els periodistes o els membres de l'oposició no saben o no volen entendre aquest concepte bàsic, és sorprenent, aleshores, que els polítics mirin de restringir l'esfera de la qual poden ser responsables personalment? És sorprenent que a les eleccions generals serem testimoni de la major renovació de parlamentaris de

la història moderna! Sens dubte, a alguns parlamentaris els hauríem de dir «adéu Andreu!»,¹⁴ però la majoria se'n va no perquè han fet un ús incorrecte del sistema de despeses, sinó perquè simplement s'han cansat de treballar en un context polític de poca confiança, grans culpes i atacs continus.

Els problemes a què ens enfrontem no són senzills i (la majoria de) els polítics no són ximplers. Els agitadors anti-polítics són una injustícia per a la societat quan suggereixen que simplement necessitem eradicar els polítics dels partits a través d'una mescla de participació ciutadana i govern tecnocràtic. Hi ha ben poques proves que demostrin que la població vulgui participar, i encara menys proves que demostrin que els tecnòcrates o els jutges puguin oferir respostes inequívokes a les qüestions socioeconòmiques complexes. Tal com va afirmar Crick amb la seva habitual elegància literària, l'home que digui que pot governar més enllà de la polis és «un Déu o una bèstia». Aquesta noció de déus o bèsties ens porta a la relació entre la delegació de la política i el lideratge polític. Poques persones mirarien de deïficar els polítics amb el clima actual; la majoria els definiria com a bèsties (tot i que jo, naturalment, no ho faria). Però crec que la reacció gairebé visce-

ral dels polítics per respondre als nous reptes o incidents socials creant un nou organisme especialista que assumeixi la responsabilitat reflecteix una pèrdua de confiança entre la nostra elit política. Els polítics, especialment però no exclusivament els del Regne Unit, sembla que han perdut el valor i la confiança a l'hora de prendre decisions difícils. On són els polítics amb ganes d'alçar-se i defensar el seu paper? El valor moral i el lideratge polític és un tema sobre el qual parlaré més endavant. Tanmateix, per tal de comprendre millor la posició dels polítics i preparar una defensa eficaç de la política ara necessitem centrar-nos (gostaré dir-ho) en els autèntics pecadors.

Una defensa de la política contra els mitjans

Ara que centrem l'atenció en els mitjans, no m'avergonyeixo de la meva manca de compostura i de la meva habilitat per parlar sense embuts. Si veritablement volem entendre la manera com es manipula, es maltracta i s'explota la població, llavors crec que hem de mirar el periodisme i els mitjans, no només els polítics i la política.

En aquesta època moderna és curiosa la paradoxa que es produeix ara que disposem de més espai que mai per als mitjans i, no obstant això, els contin-

13 HAY, *Why We Hate Politics*.

14 NT: traducció de l'expressió «good riddance»

guts que ofereixen tenen normalment menys debats i de menor qualitat. Es plantegen pocs temes en profunditat o d'una manera que atregui grans audiències: dominen els temes de conversa —i normalment els mateixos a tots els mitjans—, i no tant els problemes d'interès social. Els talls de frases soltes d'emissions, per la seva naturalesa mateixa, són el contrari de la informació i els debats imparcials. He perdut el compte de la quantitat de vegades que en els darrers mesos els periodistes m'han demanat que els digui una llista dels «deu pitjors organismes semiautònoms», m'han demanat l'opinió sobre «els escàndols de la Cambra dels Comuns» o m'han ofert grans quantitats de diners per afegir el meu nom a articles escrits per algú altre.

Aquesta tendència no pot portar res de bo, però té conseqüències polítiques importantíssimes a causa de la manera com les forces del canvi tecnològic i de la competència intensa han posat més esforç en la velocitat que en la precisió, en l'hostilitat més que en l'equilibri i en una tendència que mai de la vida ha de permetre que la veritat es creui pel camí d'una bona història. No estic sol en la defensa d'aquest argument, ja que hi ha cada cop més periodistes que han reflexionat sobre la decadència gradual, però constant, de la seva professió. John Lloyd, per exemple, ha

escrit àmpliament sobre la manera com els mitjans han passat d'analitzar els excessos de la política a una pràctica alternativa dedicada al desprestigi dramatitzat dels polítics de manera individual i a una indiferència furiosa i calculada de les complexitats reals que implica l'elaboració de polítiques.¹⁵ Thomas Patterson tracta temes similars en el seu llibre *Out of Order* i fa una convincent crítica de la dominació que els mitjans tenen en el procés polític dels EUA.¹⁶ El 2007 Jeremy Paxman va utilitzar la Conferència MacTaggart per afirmar que els periodistes cada cop més traïen «les persones a qui haurien de servir». A més d'apuntar aquest canvi general en la naturalesa del periodisme, també va tractar un assumpte d'importància directa per al tema d'aquesta conferència sobre les «expectatives de la població» i va emfatitzar el que ell va anomenar les «expectatives exagerades», que havia estat conseqüència del sorgiment de les notícies les 24 hores, els set dies a la setmana. Va confessar que alguns dies, en el seu càrrec de presentador de *Newsnight*, si hagués estat realment sincer, hauria començat el programa dient molt clarament «Avui no ha passat gaire res. Si jo fos vostè, aniria a dormir». No obstant això, en

15 LLOYD, *What the Media Are Doing to Our Politics*.

16 PATTERSON, *Out of Order*.

el clima actual els «comentaristes experts» dels mitjans no poden acceptar aquests clixés: «la notícia s'ha de moure, s'ha de desplegar constantment... En aquest context fins i tot el mínim desenvolupament es comenta com si fos un comunicat de premsa que anuncia el proper segon que es produirà». Si no hi ha cap notícia, caldrà inventar-ne una; vet aquí el creixement de la cultura dels famosos i de la telerealtà.

Hugh Cudlipp, una de les grans figures del periodisme britànic i editor del *Daily Mirror* en el moment en què Crick escribia *En defensa de la política*, una vegada va dir que «un tabloide s'hauria d'esforçar, més diligentment potser que un 'diari seriós', perquè s'acceptés com a madur, estable i just en les seves actituds respecte els problemes de les persones i de la població». La distància que han recorregut els mitjans des d'aquesta posició i, el que és especialment important per al tema central del meu article, és que els mitjans, en totes les formes que tenen, han estat envaïts per una cultura de negativitat que no fa més que fer-me sentir que han corroït la confiança de la gent i la comprensió de la política. Com va destacar Alistair Campbell quan va pronunciar la Conferència Cudlipp el 2008, «el fracàs, segons es pensa, és el que ven i el que la gent vol sentir i llegir. Jo no n'estic gaire segur. Gran Bretanya no és el cas perdut, ni la seva política i

» La política democràtica gaudeix de la correcta assimilació de diferents grups socials i exigències en competició sense haver de recórrer a mètodes de control autoritaris

els seus serveis públics els fracassos lamentables que es transmeten als mitjans».¹⁷ Robin Cook, que vaig conèixer i respectar a través de la meua feina amb la Hansard Society, citava un estudi que mostrava una proporció variant de cobertures positives a negatives de temes i esdeveniments a la premsa nacional. Durant la dècada de 1970 la proporció era de tres notícies positives i una de negativa, mentre que amb l'arribada del nou mil·lenni la proporció havia canviat a una notícia positiva per cada divuit de negatives.

La meua intenció en aquest sentit no és negar l'existència de problemes en relació amb el nostre sistema polític, sinó simplement emfatitzar la influència corrosiva dels mitjans amb negativitat constant que informen sobre la confiança que la població té en la política. Em posiciono a favor d'un canvi cap a un «periodisme cívic» que: no alimenti notícies especulatives poc fidels a la realitat; no amplifiqui incidents específics fins a convertir-los en fracassos sistèmics; no se centri en les ambicions que no s'han assolit, en lloc d'en la majoria que sí que s'han aconseguit; i encara que el periodisme cívic hauria de ser «just», en el sentit de correcte de continguts, no necessitaria ser immediat, en el sentit de ser el primer

a anunciar una notícia.¹⁸ Permeteu-me que vagi més enllà i encaixi aquesta crítica als mitjans amb el meu primer tema sobre el mercat. Els mitjans estan cada cop més amoïnats amb el que es pot denominar mercantilització de temes socials per tal de protegir i ampliar les quotes de mercat.

Fa uns mesos vaig participar en un esdeveniment públic que tractava el tema de «S'ensorra la política després de l'escàndol de les despeses dels parlamentaris?», juntament amb periodistes del *Telegraph* i de la BBC. Potser no us sorprendrà saber que vaig ser jo qui va suggerir simplement que, si ens allunyéssim una mica i analitzéssim la posició de tots els parlamentaris, trobaríem un petit nombre de parlamentaris que poden haver incomplert la llei; un segon gran grup d'entre 40 i 50 parlamentaris que clarament ha fet un ús incorrecte de l'esperit, si no de la lletra, del sistema; i un grup encara més nombrós de possiblement 200 parlamentaris als quals se'ls ha demanat que facin pagaments a causa d'una combinació d'incompetència administrativa, confusió sobre l'abast de les despeses legítimes i el ronament retrospectiu força agressiu de Sir Thomas Legg (aquest és un punt que va subratllar Peter Riddell fa només un parell de mesos quan mirava d'establir

la seva pròpia defensa de la política).¹⁹ Si sumem els membres dels tres grups, veurem que l'«escàndol», l'«ensorrament» de la democràcia britànica, no inclou ni la meitat dels membres de la Cambra del Comuns. No ens enganyem: la cobertura que va fer el *Telegraph* de l'escàndol de les despeses dels parlamentaris tenia a veure amb fons públics, mentre que la cobertura que els tabloides van fer del cas de Madeleine McCann es va centrar en la preocupació per una menor. La paraula «Madeleine» ven, i la paraula «fosc» també. A mi, personalment, m'agradaria veure quants periodistes actuals podrien fer front a les pressions que implica ser parlamentari o si podrien pensar a llevar-se al matí pel sou d'un diputat sense càrrec al govern. Però, més àmpliament, vull posar èmfasi en el fet que les implicacions polítiques i la influència corrosiva de la informació purament negativa tenen conseqüències molt simples i franques pel que fa a l'afebliment de la confiança de la gent en la política i a dissuadir els ciutadans a participar en els serveis públics.

Però ara m'agradaria passar a un altre tema —ja sento un Red Deer²⁰ que

17 CAMPBELL, *The Cudlipp Lecture*.

18 LLOYD, *What the Media Are Doing*.

19 RIDELL, *In Defence of Politicians*.

20 Establiment públic que hi ha a prop de la Sala de Conferències de St. George de Sheffield on normalment es prenen refrigeris després de les conferències.

El fet que la política decepi inevitablement algunes parts de la població és el preu que paguem per governar per mitjà del consens

se m'acosta—. L'enfocament que els mitjans fan de la política s'expressa cada cop més amb un llenguatge d'extremes, de manera que queda poc espai a la cobertura actual de la política per a tons grisos. La política es retrata com un escenari format per distincions binàries —sants i pecadors, triomfs i desastres, salvadors i fracassats, herois i anònims, cavallers i truans— i, en conseqüència, els problemes estranyament es despolititzen dins del discurs polític, alhora que els tons grisos més interessants que provoquen debats i ofereixen opcions reals gairebé no es mostren. Naturalment, l'enfocament generalment cínic de la manera d'informar dels mitjans que he destacat en aquesta part de l'article crea una predisposició cap a la banda negativa de cadascuna d'aquestes parts i un èmfasi en la paraula més sobreutilitzada en la informació sobre política: crisi.

Una defensa de la política contra les crisis

Si la política està en crisi, sembla llavors que ho ha estat durant algun temps. *La crisi de la democràcia*, per exemple, era el títol de l'informe final de la comissió trilateral sobre la desafecció política a l'Europa Occidental, als EUA i al Japó durant la dècada de 1970. Això no em

serveix per negar la rellevància contemporània de respondre al declivi aparent de la confiança de la població en la política, però almenys ajuda a mantenir les coses en perspectiva. També es pot utilitzar com a base d'aquells que diuen que el terme «crisi» està en perill de sobreús en el sentit que s'ha aplicat tan àmpliament els darrers anys que ha perdut el seu significat en un món obessionat amb la hipèrbole.

Durant algun temps la ciència política ha explicat exemples de canvi ràpid en referència al paper de les crisis perquè les assumpcions dominants sobre l'eficàcia de determinats plans de govern es poden desestabilitzar a causa d'una crisi que, al seu torn, redueix la capacitat del govern en qüestió per evitar reformes, alhora que també augmenta els recursos dels defensors de les reformes. Un dels reptes que suposa governar en el segle XXI és que sembla que les situacions de crisi s'hagin convertit en la norma, no en l'excepció. Gairebé no passa un dia sense que els polítics hagin de fer front a crisis (vaques boges, grip aviari, bloqueig de combustible, pedòfils, vandalisme salvatge, col·lapses econòmics, complots terroristes, erupcions volcàniques...) i, com Chris Mullin reconeix lacònicament als seus diaris, fins i tot en períodes de relativa calma els polítics saben que «només és qüestió de temps perquè s'organitzi

una nova crisi».²¹ I, no obstant això, en realitat la majoria d'aquests problemes no són crisis, sinó elements del ritme general, alts i baixos, de la política. Per sort, els esdeveniments que jo consideraria crisis (guerres civils, desastres naturals, invasions...) són escassíssims en aquelles democràcies establertes que semblen més desencisades.

Però el que revela aquesta atenció en les crisis és el paper dels mitjans i els partits de l'oposició a l'hora d'articular-ne les narratives, d'ampliar-ne els riscos i d'augmentar les expectatives que la població té de la política per tal de posar pressió en els polítics de torn. Dit d'una manera lleugerament diferent, les crisis no passen com a tals, sinó que els incidents o problemes s'han d'elaborar socialment per part dels comentaristes socials i articular-se com a tals. La frase «Crisi, quina crisi?», per exemple, s'ha arrelat a la cultura política gràcies a la resposta de Jim Callaghan a una pregunta sobre l'Hivern del Descontentament que va contribuir a ensorrar el govern laborista el 1979. Tot i que la frase va reforçar el sentiment popular que el govern havia perdut el contacte amb el país, en realitat el Primer Ministre mai no ho va dir, sinó que va ser una creació d'un periodista que

²¹ MULLIN, *A View from the Foothills: The Diaries of Chris Mullin*, p.111.

» No podem lligar el polítics de mans i peus o sotmetre cada decisió a una anàlisi forense i després atacar-los per fracassar a l'hora de governar amb convicció

treballava per a *The Sun*. Si fa 30 anys amb prou feines els fets arribaven a ser presents a les notícies bones, la presió que tenen els periodistes per oferir «notícies d'última hora» avui en dia crea una potent tendència cap a «l'exageració de la crisi», en què fins i tot el tema més insignificant es pot ampliar ràpidament per convertir-se en un exemple de fracàs sistèmic.

Per què, doncs, és important aquest èmfasi creixent en les crisis?

En primer lloc, és important perquè esgota i distreu els polítics i els alts càrrecs de la gestió estratègica de llarg termini que requereixen els serveis públics. No fer res no acostuma a ser una opció, fins i tot quan no queda clar com podria ser exactament una resposta efectiva. En segon lloc, és important perquè crea un clima constant d'ines- tabilitat, inseguretats i fracàs polític que, en si, reforça una visió negativa de la capacitat dels polítics per prendre'n el control. Això, en tercer lloc, encaixa amb el fet que independentment de quin sigui l'origen de la crisi, es considerarà que els polítics en són responsables i en ells recauran les culpes. No s'accepten «forces majors», la naturalesa humana o simplement errors. Els polítics saben que quan se'ls considera responsables no es fa cap anàlisi racional de les proves disponibles, sinó un exercici desesperat de culpar i la demanda de

sacrificar el xai. La responsabilitat és una espècie de política de «t'hem enxampat».

Aquesta atenció que dediquem a l'existència del destí s'adapta, en quart lloc, a l'èmfasi que faig en aquest article en la «diferència d'expectatives» a causa de la manera com les notícies relacionades amb la crisi inevitablement col·loquen expectatives no realistes sobre les espatlles dels polítics i dels funcionaris. La saviesa que ens dona l'experiència és fantàstica després d'un esdeveniment. El que fa que el tema de les crisis sigui especialment interessant en un context de democràcies cada cop més «desencisades» és que es pot identificar un element de transferència alhora que la ira i la frustració de la població sobre un problema es pot canalitzar i controlar, fins a cert punt, a través de conductes polítiques. No dispenso de cap prova empírica en què basar-me en aquest sentit —ja he dit que volia sondejar el terreny—, però no puc evitar pensar que la increïble indignació pública per l'escàndol de les despeses dels parlamentaris —perquè ha estat un escàndol, no una crisi— estava relacionada fins a cert punt amb una indignació social més profunda pel comportament dels banquers de la City pels incentius en gran mesura impossibles d'identificar. Per tant, els parlamentaris han ofert un parallamps cò-

mode i oportú per a la indignació social; diversos parlamentaris mereixen tot el que els ha passat i, més àmpliament, actuar com a via d'escapament de la ira pública es pot veure com un paper adequat i legítim de la Cambra dels Comuns. Però, alhora, cada persona només pot suportar una quantitat determinada d'insults i hostilitat abans que es qüestionï la seva capacitat per tenir un paper positiu sense fer un canvi en un context més ampli.

Permeteu-me que introduïxi una petita anècdota per il·lustrar aquest tema. No fa gaire vaig anar a una entrevista per ocupar un càrrec de responsabilitat en el sector públic no relacionat amb cap idea política, i no em va sorprendre gaire que no centressin l'entrevista en la idoneïtat de les meves aptituds i experiència per als requisits del càrrec, sinó en com reaccionaria amb el fet que els mitjans fiquessin el nas als meus draps bruts, que seguissin els meus fills a l'escola i que algú que no conec de res rebés ofertes de grans sumes de diners per explicar històries obscenes. La mescla de vicissituds que modela la naturalesa de la professió de governar al segle XXI (exposat abans) dificulta prou aquesta tasca. Realment necessitem complicar més les coses i afegir més càrregues als polítics i als funcionaris d'aquesta manera? Què guanyem afegint un discurs estrident que ens

Quan es prometen polítiques que no són assolibles, la posterior actuació del govern debilita la confiança del poble i, per tant, provoca desencantament i apatia

anima a veure tots els polítics i funcionaris com a corruptes i poc fiables? El fet de mantenir un estat perpetu de crisi o indignació política i la delegació de la política fora de l'abast del control electoral ens impedeix allunyar-nos de la situació per reconèixer tot el que ofereix la política.

No estic encoratjant els votants perquè segueixin el consell de Bernard Baruch, assessor dels presidents dels EUA Woodrow Wilson i Franklin D. Roosevelt, de «votar el candidat que faci menys promeses perquè serà el que menys decepció causi», perquè amb això permetríem que els pessimistes, els detractors i els deprimits políticament ens robessin el sentit de l'optimisme i esperança que ofereix la política democràtica. Més aviat suggereixo que si la població veritablement creu que la política —i, per tant, els polítics— els estan fallant, això potser ens diu més de les expectatives polítiques que del fracàs dels polítics.

El vincle entre les expectatives poc realistes de la població i les crisis possiblement ha mostrat el seu costat més clar als EUA des de l'elecció d'Obama. La seva campanya es va basar en la promesa d'un canvi radical i característic, ni més ni menys. A mesura que s'acostava la fi de la campanya i, especialment, quan les enquestes d'opinió suggerien que era possible que

Obama guanyés, l'atenció de l'equip de campanya es va reorientar per abaixar les expectatives de la població sobre el que podria aconseguir si sortís elegit. La sobtada crisi financera i la visió d'una profunda i dolorosa recessió va augmentar la urgència al si de l'equip d'Obama per posar la gent de peus a terra, després d'una campanya en què la retòrica i les promeses d'«esperança» i «canvi» de sobte es van veure cara a cara amb la realitat d'una economia molt malmesa. Durant el període de transició després de les eleccions es va continuar intentant apagar les expectatives de la població per mirar d'evitar «un fort canvi d'humor des de l'excitació i l'eufòria cap a la desesperança», com va apuntar un dels assessors sènior d'Obama. En resposta a les preguntes sobre les prioritats immediates un cop al poder, Obama va dir diverses vegades als mitjans d'arreu del món que «els primers 100 dies seran importants, però possiblement els primers 1.000 dies marcaran la diferència [...]. No farà veure que res d'això hagi de ser fàcil, especialment ara».

No ha estat gens fàcil per a Obama ara que els reptes d'assolir el poder sembla que s'han encongit en comparació als reptes de governar. L'eslògan «Yes we can» s'ha convertit, en relació amb molts compromisos, en «encara espero que ho podem aconseguir en

algun moment», i les enquestes d'aprovació han caigut en la mateixa direcció. I, malgrat tot, personalment em sento força alleujat que Obama no sigui Superman (moltes persones eludeixen les seves pròpies responsabilitats com a ciutadans cercant un súper heroi que prengui el control). I, tot i així, l'elecció d'Obama continua demostrant la capacitat de la política democràtica de renovar-se, de reconnectar amb seccions de la comunitat política a les quals s'havia privat del dret a votar i d'assegurar pactes sobre polítiques ambiciosos que molts es pensaven que mai no es podien assolir. Amb aquests pensaments més optimistes al cap m'agradaria concloure tornant al punt de partida i fer una lloança de la política.

Lloança de la política

En aquest article he mirat de recuperar una mica de confiança en les virtuts de la política com a activitat humana positiva i civilitzada. Per acomplir aquesta tasca, he intentat nedar contra el corrent de l'opinió popular i espero que veieu que almenys no m'he enfonsat en el meu intent d'adoptar el que alguns considerarien una postura valenta, amb valor o imprudent. Però, com va dir Crick, «els

» La política democràtica no ofereix serveis públics personalitzats. És una activitat moral, humana i civilitzada que mai no s'ha erigit com a solució de tots els problemes

homes lliures s'arrisquen». ²² Espero que almenys hagi alimentat l'esperit per provocar una mica de reflexió per fer créixer un enfocament més positiu i constructiu envers els temes polítics. He intentat demostrar que la política importa perquè en conjunt ofereix molt més del que la gent reconeix, i les alternatives són molt pitjor. Permeteu-me que us proposi un punt de referència: «Un pantà enorme, caòtic, mal governat i que no acaba de funcionar correctament; els seus líders històricament s'han preocupat més del pillatge que no pas de governar. Les forces armades estan inflades de menjar, són paràsits, deslleials i generalment inútils excepte per amenaçar les vides i el benestar de tot el que suporta la població civil». ²³ Aquesta descripció recent d'un país africà podria fer que alguns que es queixen del que ofereix la política democràtica s'aturin a reflexionar.

Quan va ser la darrera vegada que us vaueu obligats a subornar una infermera, un funcionari local o un agent de policia per accedir a determinats serveis públics? Per què la gent creu que el Servei Nacional de Salut està en crisi i malgrat això qualifica la seva experiència personal dels serveis com a molt bona en general? Per què sembla que la població desconfia dels parla-

mentaris com a part de la classe política, però tendeix a tenir opinions molt més positives del parlamentari que representa la seva circumscripció? La intenció de la política democràtica no és oferir serveis públics personalitzats en el moment, en el lloc i de la manera que els volem. La política sorgeix del reconeixement de limitacions i d'un compromís per respectar la diversitat; és una activitat moral, humana i civilitzada que mai no s'ha erigit com a solució de tots els problemes o com a «alegria per a tots aquells que estan tristos», però és molt millor que cap altra forma de govern. Quan s'exposa d'aquesta manera sembla potser que el teixit de la política no està tan gastat com molts podrien pensar.

Defensar la política no és gens fàcil. Qualsevol persona que s'arrisqui a defensar els polítics o els processos polítics s'arrisca que el titllin d'irracional, de boig o, encara pitjor, d'amagar aspiracions polítiques. Jo no amago cap ambició amb la política dels partits, però no em puc mantenir al marge i veure com una professió noble —el servei públic es mescla amb una creença en la capacitat de l'acció col·lectiva— l'objectiu constant d'escarn i burla, sobretot quan habitualment es despleguen els arguments antipolítics com un cavall de Troia per a solucions basades en el mercat amb el risc de desfer una es-

fera pública que ens ha costat un segle construir. Fa gairebé 50 anys Bernard Crick va escriure *En defensa de la política* com a rèplica seriosa i intel·ligent adreçada a aquells que condemnaven els assoliments i els principis de la política democràtica, però el seu argument és fins i tot més rellevant avui en dia.

Ara que s'acosta el final del meu article potser veiem aquest moment com la calma que precedeix la tempesta. A curt i mitjà termini la política se centrà en la gestió del procés de reduir les expectatives que té la població sobre el que l'Estat pot i hauria d'oferir i en la reducció de la «diferència d'expectatives» des de dalt i no pas tant des de baix. Tanmateix, cal recordar que les crisis també porten oportunitats i com a tals mai no s'haurien de desaproveitar. La crisi financera internacional obligarà molts governs a plantejar qüestions complicades sobre el futur dels serveis públics i el que és realista esperar que faci l'Estat al segle XXI. Els polítics hauran de prendre decisions difícils, però hi ha l'oportunitat d'utilitzar aquests reptes per tal de generar un seguit d'oportunitats més realistes entre la població. Al Regne Unit les eleccions generals també oferiran noves esperances amb l'arribada de nous parlamentaris amb una reputació irreprotxable, lluny de les acusacions d'escàndols i corrupció. Sens dubte, tinc la impressió que la po-

22 CRICK, *In Defence of Politics*, p.28.

23 MULLIN, *View from the Foothills*, p.477.

blació desitja una versió més optimista, equilibrada i informada de la política, sobretot pel que fa al que pot oferir en el futur.

El deute que tinc amb Bernard Crick és gran, però per concloure el meu article inaugural m'agradaria remuntar-me no 50 anys enrere, a la *Defensa* de Crick, sinó gairebé exactament 100 anys, a un discurs pronunciat el 23 d'abril de 1910 amb ira i passió per Teddy Roosevelt. L'home a l'arena continua sent la renyina més autoritària per a aquells que es queixen des de fora sobre el fracàs de la política.

«El que compta no és el crític, no és la persona que assenyala com els forts ensopeguen o com la persona d'acció ho podria haver fet millor. El mèrit correspon a qui està a l'arena, amb la cara plena de sorra, suor i sang; que lluita amb valentia; que s'equivoca i torna a començar una vegada rere l'altra, perquè no hi ha esforç sense errors ni imperfeccions, però que s'esforça per passar a l'acció, que coneix l'entusiasme i la gran devoció, i que es compromet amb una causa justa».

És amb aquesta actitud que m'agradaria que rebutgéssiu el simple fatalisme que durant tant de temps ens ha amagat els mèrits de la política i que en el futur trenqueu una llança en el seu favor. ◀

MÉS INFORMACIÓ

ALLISON, Graham. «Public and private management: are they fundamentally alike in all unimportant respects?». A PERRY, James i KRAEMER, King (ed.). *Public Managemet*. Palo Alto: Mayfield, 1983, p.72-93.

BUTCHER, Tim. *Blood River*. Londres: Chatto & Windus, 2007.

CAMPBELL, Alistair. *The Cudlipp Lecture* [en línia]. Londres: *The Independent*, 2008. Constultable a: <<http://www.independent.co.uk/news/media/alastair-campbell-the-cudlipp-lecture-775278.html>>.

CRICK, Bernard. *In Defence of Politics*. Londres: Penguin Books, 1962.

CRICK, Bernard. *En defensa de la política*. Barcelona: Tusquets, 2001.

GAMBEL, Andrew. *Politics and Fate*. Cambridge: Polity, 2000.

GAMBEL, Andrew. *The Spectre at the Feast*. Basingstoke: Palgrave Macmillan, 2010.

HAY, Colin. *Why We Hate Politics*. Cambridge: Polity, 2007.

Ipsos MORI. *Blair's Britain: The Political Legacy*. Londres: Hansard Society, 2008.

Ipsos MORI. *Audit of Political Engagement*. Londres: Hansard Society, 2010.

LLOYD, John. *What the Media Are Doing to Our Politics*. Londres: Constable, 2004.

MARQUAND, David. *The Decline of the Public*. Cambridge: Polity Press, 2004.

MULLIN, Chris. *A View from the Foothills: The Diaries of Chris Mullin*. Londres: Profile, 2009.

NORRIS, Pippa. *Critical Citizens*. Oxford: Oxford University Press, 1999.

PATTERSON, Thomas. *Out of Order*. Nova York: Vintage, 1994.

RANCIÈRE, Jacques. *On the Shores of Politics*. Londres: Verso, 1995.

RIDELL, Peter. *In Defence of Politicians—In Spite of Themselves* [en línia]. Londres: Hansard Society, 2010. Disponible a: <http://www.hansard-society.org.uk/blogs/recent_events/archive/2010/02/24/2376.aspx>.

STOKER, Gerry. *Why Politics Matters*. Londres: Palgrave, 2006.

STOKER, Gerry. «Politics in mass democracies». *A Representation*, 2007, vol. 42, núm. 3, p.181.

WRIGHT, Tony. «Doing Politics Differently». *The Political Quarterly*, 2009, vol. 80, núm. 3, p.319-328.